

A római császárok kora I.

BEVEZETÉS

A római császárság Kr. e. 27-től Kr. u. 1453-ig létezett, tehát majd másfél évezredig állt fenn. Három korszakra osztható fel: a. **principátusi**, b. **dominátusi**, c. **bizánci császárság**. Több mint kétszáz császár uralkodásával számolhatunk. Nagy Theodosius császár halálával (395) a birodalmat felosztották keleti és nyugati részre, az utóbbi néhány generáció alatt összeomlott.

Történetírók

A történetírók tollából ismerjük a császárok mindennapjait. **Tacitus** Kr. u. 50-120 között élt, szenvedélyesen vádolta Nero ténykedését. **Suetonius** kissé volt fiatalabb, Hadrianus titkára volt, megírta az első 12 császár életét Domitianusig. A 3-4. században élt történetíró nevét nem ismerjük, „**Historia Augusta**”-ként emlegetjük. **Tacitus** volt az, aki „sine ira et studio” – vagyis „harag és részleghajlás nélkül” írt, bár szíve mélyén gyűlölte a császárságot.

Római császárok az első század második feléből

Nero: 37. dec. 15-én született, 68. június 9-én halt meg, 54. okt. 13-tól uralkodott haláláig. Nevelő apjától, *Claudiustól* vette át az uralmat az alig 17 éves ifjú. Fiatalsága rokonszenvet táplált a keresztényekben is, nagy reményeket tápláltak Nero iránt. Öröm, és mulatság léggörét várták tőle Rómában és az egész birodalomban. Nevelője *Seneca* volt, Nerot mindenre megtanították: a művészetre, az irodalomra, a kocsiversenyekre... Képes volt órákon át beszélni mindezekről igen nagy szakértelemmel. Négyféle kocsihajtó párt létezett, színeikről nevezték el őket: Kékek, Zöldek, Pirosak, Fehérek. Nero a zöldek szenvedélyes hívei közé tartozott. Meglehetősen magas növésű, szabályos arcvonású, hosszú szőke hajú, zöldes szemű (rövidlátó), igazi férfiszépség volt a császár. Vékony lábait ruházatával igyekezett eltakarni, hízásra hajlamos volt. Beszédeit *Seneca* írta, amelyekkel nagy hatást ért el, akár a szenátusban, akár a köznép előtt, korábban még egyetlen császár sem állt fel szónokolni idegen szöveggel a kezében. Kifejezte, hogy egyetlen besúgónak és karrieristának sincs helye a palotájában.

Agrippina Nero anyja

Valóságos hatalmat akart és halálbüntetéseket osztott ki – közvetve –, beleszólt a birodalom pénzügyeibe, a kancellária működésébe, arcképe megjelent a fém pénzérem egyik oldalán, a másikon Nero. A szenátus tanácskozásain Agrippina nem vehetett részt, de a könyvtár függönye mögül mindent hallott. Külföldi követek fogadásán is megjelent, amire *Seneca* tanácsára azonnal félbeszakították a tanácskozást. A császár anyja szüntelen harcot folytatott Burrussal – aki Nero nevelője volt – és *Senecával*. Fékezhetetlen becsvágya és kegyetlen természete volt Agrippinának. Ez váltotta ki, hogy Nero megöletette saját anyját is, így Rómában mindenki tisztában volt azzal, hogy uralkodójuk anyagyilkos, mégis hízelegtek a császáruknak.

Nero teljhatalomban

A császár nem mutatott nagy érdeklődést a politika iránt, helyette inkább a cirkuszi játékok és az éneklés kötötte le gondolatait. A keresztények még nem tudták, hogy milyen elvetemült, gonosz lélek húzódik meg a pelyhes szakállú fiatalban. 62 elején – húszéves szünet után – felségértési perek kezdődtek. *Seneca* pedig felajánlotta összes birtokát a császárnak és visszavonulásra kért engedélyt, amelyet megkapott. Első feleségétől Octavia-tól elvált – akit később megöletett – és szeretőjét, Poppeát vette feleségül, aki egy leányt szült számára, majd négy hónappal később meghalt. A hőség elől a tengerparti villájába húzódott vissza, ekkor

meghallotta a hírt, hogy Róma, az örök város lángokban áll. A tűz a „Circus Maximus” környékén támadt fel, ahol gyűlékony árukat tartottak a kereskedők barakkszerű épületekben. A szél pedig olthatatlanná tette a tüzet, hat nap alatt minden leégett, a 14 kerületből csupán kettő maradt épségben.

Rómát már többször pusztította tűzvész, de a 64 júliusának elején támadt lángtenger minden korábbit felülmúlt. Elterjedt Neróról az a vélemény, hogy a tűzvész idején *Trója bevétele* című költeményét szavalta, és szándékosan gyújtatta fel Rómát, hogy újjáépíthesse. Egy biztos, bünbaknak a keresztényeket kiáltották ki, Tacitus szerint. Valószínűleg a keresztények üldözése sem Nero ötlete volt, hanem Poppea sugalmazta számára. A keresztényeket nem az állam hasznára, hanem egyetlen ember könyörtelenségének kielégítésére végezték ki. Ez volt az első keresztény holocaust.

65-ben hatalmas összeesküvést fedeztek fel, melynek következtében több százan fizettek életükkel. *Senecának* erei felvágásával kellett öngyilkosságot elkövetnie, hogy megmeneküljön a csúf kivégzéstől csakúgy, mint a nagy műveltségű *Petroniusnak*. Nero felesége 65 nyarán váratlanul meghalt, mivel várandósan az ittas császár tettelegesen bántalmazta. 66 őszén Nero elutazott szeretett lelki hazájába, Görögországba, ahol a Korinthoszi Játékok alatt visszaadta a térségnek a szabadságát, amelyet a helyiek kitörő örömmel fogadtak. Még ebben az évben kirobbant a zsidó szabadságharc Júdeában, a leverésükre három légió katonát küldtek Vespasianus vezérlete alatt. 68 elején Athénba való bevonulása alkalmával úgy éljenezték őt, mint még soha, közben azonban már közelgett a bohóc és tehetségtelen despota uralkodásának vége. Galliában, Hispániában felkelések robbantak ki. Nymphidius *Sabinus* mérte Nerora az utolsó és egyben legnagyobb csapást, amikor 68. jún. 9-re virradó éjszakán mindenki elhagyta a császárt: az őrség, a katonaság, a személyzete és a barátai. Rómán kívül elrejtőzött *Phaonnak* a házában és az utolsó pillanatig abban reménykedett, hogy minden jóra fordul. Végül hosszú tétovázás után, Homérosz verssel az ajkán öngyilkos lett.

Az utókor számára a gonoszság, a kegyetlenség példaképévé vált.

Galba Kr. e. 3-Kr. u. 69. jan. 15-ig uralkodott 68. június 9-től haláláig.

Fényes államhivatalnoki pályát futott be, az Afrika provinciában leverte a lázadásokat, ezért magas kitüntetésben részesült. Agrippina kiszemelte magának Galbát, aki kikoszorúzta a rámenős nőt, Domitianus halála után. Ezt követően visszavonult Galba, mivel félt a nő bosszújától. Váratlan lehetősége adódott, amikor megkapta Hispánia helytartói címét és 60-68-ig irányította a térséget. Sokáig kivárt, tétovázott, hogy mit tegyen, lázadjon-e Nero ellen, vagy ne. Mégis megtartotta híressé vált szónoki beszédét, amelyben a császár gáztetteit sorolta fel. Galba kemény kézzel kezdte meg uralkodását, a katonáknak nem adott zsoldemelést. Elégedetlenség lett úrrá Rómán. A Nero által osztogatott bőkezű ajándékokat visszaszerezte az állam javára, amely tengernyi sértést és keserűséget váltott ki az emberekben. Belső anarchia lett úrrá Rómában, melynek következtében egy sértett közkatona megölte az öreg császárt.

Tacitus ezt írta Galbáról: Boldogabb volt mások uralkodása alatt, mint a sajátja idejében. Inkább bűn nélküli, semmint erényes. Méltó volt a kormánypálcára mindaddig, amíg meg nem kapta...

„Aki győz, örökségül nyer mindent; és annak Istene leszek, és az fiam lesz nékem” (Jelénések 21:7).